

YK:N USKONTOJEN JA KATSOMUSTEN YHTEISYMMÄRRYSVIIKKO

—

TEHTÄVÄVINKKEJÄ

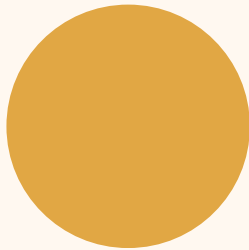
**VARHAISKASVATUS
JA ESIOPETUS**

PERUSKOULU

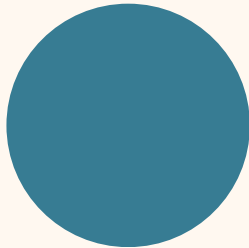
**LUKIO JA
OPPILAITOKSET**

MATERIAALIPAKETIN KÄYTÖSTÄ

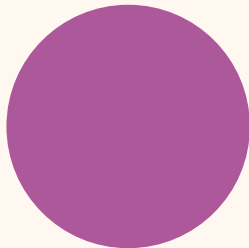
Materiaalipaketin tehtävät on suunnattu eri ikäryhmille varhaiskasvatuksesta lukioihin ja oppilaitoksiin. Jokainen materiaali on värikoodattu ikäryhmän mukaan. Näet tehtävän otsikon vieressä väripallon, joka kertoo, mille ikäryhmälle kyseinen tehtävä sopii.

VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS

PERUSKOULU

LUKIO JA OPPILAITOKSET

ESIPUHE

YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikkoa vietetään joka vuosi helmikuun ensimmäisellä viikolla. Nappaa tästä oppaasta nopeat vinkit yhteisymmärrysviikon tehtäviin ja aamunavauksiin!

Tehtävien avulla edistetään katsomusdialogia. Katsomusdialogi on kunnioittavaa vuoropuhelua eri katsomustaustoista tulevien ihmisten välillä. Se tarjoaa tavan etsiä ratkaisuja ja merkityksiä yhdessä, erilaisia lähestymistapoja ja näkökulmia arvostavasti kuunnellen.

Katsomusdialogin tavoitteena ei ole samaa mieltä oleminen, vaan katsomuksiin liittyvien asenteiden ja taitojen eli katsomustietoisuuden kehittäminen. Dialogi mahdollistaa yhteisen arvopohjan etsimisen ja erilaisten valtasuhteiden tunnistamisen, ja sitä kautta yhteistyön esimerkiksi rauhan ja oikeudenmukaisuuden edistämiseksi tai ympäristön suojelemiseksi.

Vuorovaikutteisessa kohtaamisessa voidaan tehdä näkyväksi paitsi uskontojen ja muiden maailmankatsomusten välinen myös sisäinen moninaisuus. Dialogi ei ole ainoastaan tiedon vaihtamista. Se antaa valmiuksia tulkita ja reflektoida sekä omaa että toisten katsomuksellista ja kulttuurista käyttäytymistä. Se auttaa meitä elämään yhdessä sekä arkea että juhlaa!

On ensiarvoisen tärkeää opettaa lapsille ja nuorille toimimaan yhteyttä rakentavasti eri tavalla ajattelevien ihmisen kanssa, argumenttoimaan omia mielipiteitä ja rohkaista hyväksymään toinen erilaisista näkemyksistä huolimatta. Kulusta sääntöä soveltaen voidaan sanoa, että kaikesta ei tarvitse olla samaa mieltä, kaikkea ei tarvitse edes ymmärtää, mutta toista tulee kohdella niin kuin haluaisi itseään kohdeltavan.

Lisää tehtäviä, materiaaleja ja vinkkejä löydät sivuilta katsomusdialogi.fi ja yhteisymmarrysviikko.fi

SISÄLLYSLUETTELO

Meidän perinteet -kollaasityöskentely.....	5
Mennään jo naapuriin -kirja & Pehmolelun vierailut lasten kodeissa.....	7
Nooan Arkki.....	9
Maalaa mielikuvasi.....	11
Mielipidejana.....	12
Opi lukemaan mediaa.....	13
Uskontoperinteiden kertomukset.....	14
Hyvä kuva, paha kuva.....	15
Uskontojen ja katsomusten eettiset arvot.....	16
Keskustelua uskonnosta ja rauhasta.....	17
Harjoitus vaikuttamisesta.....	18
Aamunavaukset.....	20

MEIDÄN PERINTEET - KOLLAASITYÖSKENTELY

Tämän työskentelyn voi toteuttaa eri ikäisten lasten kanssa varioiden työskentelyä oppilaiden ikä huomioiden. Myös lasten vanhemmat voi osallistaa mukaan työskentelyyn. Harjoitus sopii myös alku-opetukseen.

Tämä työskentely voi olla pohjana päiväkodin / lapsiryhmän monikulttuurisen ja -katsomuksellisen juhlakalenterin rakentamiselle.

Tämä työskentely voi olla pohjana päiväkodin / lapsiryhmän monikatsomuksellisen juhlakalenterin rakentamiselle.

Työskentelyä voi käyttää vanhempainillassa herättämään keskustelua moninaisuudesta sekä monikatsomuksellisesta juhlakalenterista.

TARVIKKEET

- Suuria piirustuspapereita tai rullapaperia, joista kootaan suuri kaupunkikuva seinälle
- Tusseja
- A4 kopioitavat kynttiläpohjat jaettavaksi lapsille

VALMISTELUT

Lasten kanssa piirretään suurille papereille yhteistä kaupunkikuvaa, jossa taloissa on paljon isoja ikkunoita. Opettaja voi myös tehdä tämän osion itse. Kaupunkikuva laitetaan oman huoneen seinälle tai päiväkodin käytävälle tai aulaan. Kaupunkikollaasin rakentamisessa vain luovuus on rajana.

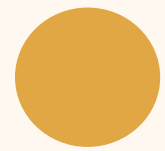
Lapsille annetaan tehtäväksi miettiä omalle perheelle tärkeä omaan uskontoon, katsomukseen tai kulttuuriin liittyvä perinne tai juhla, mikä esine tai ruoka perinteeseen tai juhlaan liittyy sekä miltä perinne tai juhla tuntuu. Pienempiä lapsia voi ohjeistaa tekemään tämä yhdessä huoltajan kanssa kotona. Tehtävän voi tehdä joko tunnilla tai kotitehtävänä. Voit käyttää hyödyksi tässä kohtaa myös Meidän omaa juhlakalenteria tai Juhlakarusellia.

Lapsille on monistettu valmiiksi kynttiläpohja, johon perinne tai juhla sekä siihen liittyvät asiat kirjoitetaan. Kynttilät leikataan irti ja kiinnitetään kaupunkikollaasiin talojen ikkunoihin. Kollaasia voidaan yhdessä vielä koristella. Kun kollaasi on valmis, lasten kanssa tutkitaan kollaasia ja iloitaan yhdessä moninaisuudesta, joka tulee näkyväksi.

Valmiin kollaasin ympärille voi toteuttaa yhteisymmärrysviikon aamunavauksen tai päiväkodissa vaikkapa lauluhetken.

Varhaiskasvatuksessa / esiopetuksessa vanhemmat on luontevaa osallistaa mukaan työskentelyyn. Opettaja ohjeistaa vanhempia henkilökohtaisesti ja pyytää heitä yhdessä lapsensa kanssa valitsemaan perheen perinteistä tai juhlista yhden ja kirjaamaan asiat kynttiläpohjaan. Lasta voi myös pyytää piirtämään oman ajatuksensa perheen perinteestä tai juhlasta. Vanhemmat palauttavat kynttilän päiväkotiin / kiinnittävät sen yhdessä lapsensa kanssa ryhmän / päiväkodin kaupunkikollaasiin.

MENNÄÄN JO NAAPURIIN -KIRJAN LUKUTUOKIO JA KESKUSTELU & PEHMOLELUN VIERAILUT LAPSIRYHMÄN LASTEN KODEISSA

TARVIKKEET

- Mennään jo naapuriin kuvakirja (2017) Kustannusosakeyhtiö Tammi.

TYÖSKENTELY

- Luetaan lapsiryhmässä Riina Katavuoren ja Salla Savolaisen kirjaa Mennään jo naapuriin.

Kirjassa kahdeksanvuotias helsinkiläistyttö Vellamo lähtee soittamaan ovikelloja pitkin pääkaupunkiseutua ja vierailee uusien ystäviensä luona. Päiväkodissa ja koulussa Vellamo on oppinut tervehtimään eri kielillä ja hän on myös oppinut, että joillakin lapsilla on eri kieli, eri uskonto, eri ruoka tai eri ihonväri kuin hänellä itsellään. Naapurissa kyläillessään Vellamo oppii perheiden erilaisista perinteistä sekä siitä, miten Suomeen on tullut lapsiperheitä monista eri ilmansuunnista ympäri maailmaa.

Kirjan lukemisen ohessa tutkitaan lasten kanssa kirjan monipuolista kuvitusta ja samalla jutellaan lasten kanssa myös heidän perheidensä perinteistä ja perheiden erilaisista tavoista, ruuista yms.

Kerrotaan lapsille ja lasten vanhemmille, että päiväkodin siilikäsinukke tai muu pehmolelu, esimerkiksi nalle, lähtee vuorollaan jokaisen lapsen kotiin kylään. Huoltajia voidaan ohjeistaa vaikkapa pehmolelun mukana lähtevällä lyhyellä kirjeellä. Kirjeeseen voidaan laatia myös pieni kysely perheen tavoista, perinteistä, ruokakulttuurista tai kysellä lyhyitä tervehdyksiä tai kohteliaisuussanoja perheen kielellä, kuten mennään jo naapuriin kirjassa

Lapset voivat myös ryhmässä yhdessä suunnitella, mitä asioita he toistensa perheistä ja kodeista haluaisivat tietää ja näin suunnitella aikuisen avustuksella ”haastattelulomakkeen”, jonka lapsi ja vanhempi täyttävät yhdessä kun pehmolelu tulee vierailulle omaan kotiin.

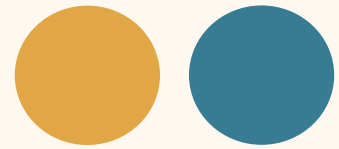
Perhettä voidaan pyytää ottamaan valokuva tai kuvaamaan lyhyt videoklippi siten, että pehmolelu näkyy kuvattuna jossain kohdassa lapsen kotia (vrt. Mennään jo naapuriin kirjan kuvat). Vanhemmat voivat lähettää ottamansa valokuvan tai videoklipin lapsiryhmän sähköpostiin tai se voidaan aamulla jakaa päiväkodin omalle älylaitteelle.

Aamupiirissä kuva voidaan heijastaa dataprojektorin avulla suureksi tai sitä voidaan tarkastella tabletilla tai se voidaan tulostaa paperiversiona. Se kenen luona pehmolelu on vieraillut, kertoo aikuisen avustuksella kuvan, videoklipin ja mahdollisen haastattelulomakkeen avulla omasta kodistaan ja siitä mitä pehmolelu omassa kotona koki.

Kotikuvat voidaan koota ryhmän seinälle näyttelyksi tai ryhmän seinälle voidaan askarrella suuri kerrostalo, jonka ikkunoiksi kuvat laitetaan. Siten talon ikkunoista näkyy lopulta jokaisen lapsen oma koti.

NOOAN ARKKI

Nooan arkki kertomus on yhteinen sekä juutalaisille, muslimeille ja kristityille. Kertomus löytyy sekä Raamatusta (1 Moos 6:99:17) että Koraanista (11:2549). Kertomus kerrotaan lapsen suuhun sopivana kuvakirjojen, kuvien ja oman kerronnan kautta.

TYÖSKENTELY

Lapsiryhmä tutustuu kertomukseen ja lauluun Nooasta. Kertomus voidaan esitellä lapsille lukemalla, kertomalla, kuvien avulla, leikkimällä draamaleikkinä tai lelueläimillä. Sen jälkeen lapset askartelevat eläimiä eri menetelmillä. Eläimet voidaan sijoittaa yhteiseen isoon laivaan. Tuotokset kootaan näyttelyksi yhteiseen tilaan.

ESIVALMISTELUT

- kirje lasten vanhemmille Yhteisymmärrysviikosta ja tulevasta työskentelystä, kutsu mukaan tarinatuokioon
- kuvakirjoja Nooan arkki-kertomuksista
- materiaaleja laivan ja eläinten askarteluun (esim. piirtäminen/ muovailu/ luonnonmateriaalit)
- Kirjoja Nooan tarinasta
- Ensimmäinen sateenkaari – Nooan arkin tarina
- Vilskettä Nooan laivassa
- Lasten kuvaraamattu
- Abrahamin lapset – kolmen uskonnon yhteiset juuret
- Islamin 1-2 luokan oppikirja SALAAM

ASKARTELUTARVIKKEET

Tarvitaan askartelumateriaalia, josta askarrellaan laiva, eläimet ja sateenkaari. Eläimiä voi muovailia, askarrella vessapaperirullista, kankaista, savesta, taikataikinasta, kartongista, luonnonmateriaaleista. Tarinasta voi tehdä keppinukke tai nukketeatteriesityksen. Vedeksi tarvitaan suuria sinisiä kankaita, joita nostellaan ylös ja alas yhdessä lasten kanssa kertomuksen kohdassa, jossa vesi nousee ja laskee.

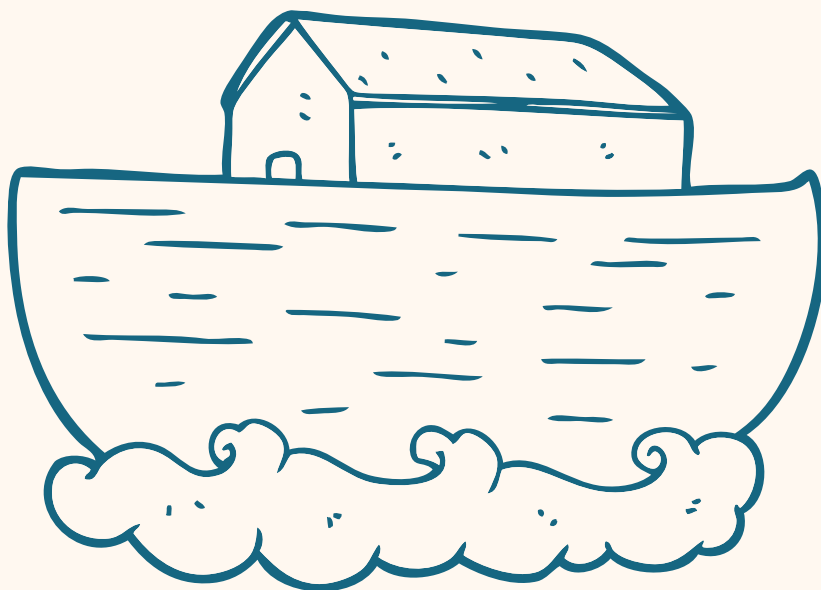
MUSIIKKIA

- Lasten Virsi cd: Nooa
- Kenelle ojennan käteni
- Näin rauhaa rakennamme

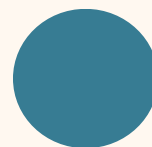
KUVIA

Kuvamateriaalia löytyy Papunet kuvapankista netissä (eri uskontjen symbolit, pyhät kirjat, kuvitusta Nooana arkista) tai kuvientekoa kuvaohjelmalla (Boardmaker/Symbol) tai itse piirtämällä.

Lähde ja lisätietoja: "Pikkuväki" varhaiskasvattajien ammattilehti (4/2015)

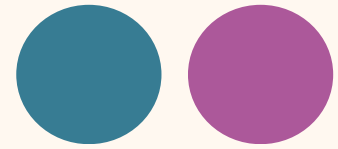
MAALAA MIELIKUVASI

Harjoitus voidaan järjestää ryhmässä tai esimerkiksi koulun kuvataiteen tunnilla. Tila rauhoitetaan ja ryhmän jäsenet sulkevat silmänsä keskittyen kuuntelemaan. Ryhmän vetäjä lukee uskontoon tai katsomukseen liittyvä tarinan. Kertomuksen herättämien mielikuvien pohjalta ryhmän jäsenet saavat vapaasti taiteilla työn. Lopuksi työt esitellään ja kukin ryhmän jäsen saa kertoa harjoituksen herättämistä ajatuksista. Harjoitus tarjoaa väylän tunteiden ja mielikuvien kautta käydylle keskustelulle sekä saattaa purkaa mahdollisia uskontoon tai katsomukseen liittyviä pelkoja ja ennakkoluuloja. Harjoitus voi myös lisätä kykyä tunnistaa omia tunteita ja puhua niistä ääneen.

MIELIPIDEJANA

TAVOITE

Oppilas kykenee hahmottamaan omia mielipiteitään ja perustelemaan niitä. Oppilas harjoittelee muiden mielipiteiden kuuntelemista. Opettaja saa tietoa ryhmän lähtötilanteesta ja pystyy valitsemaan tulevat harjoitukset paremmin.

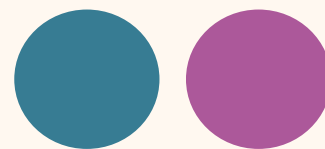
HARJOITUKSEN KULKU

Päätetään, kumpi luokan päädyistä on “täysin samaa mieltä” ja kumpi “täysin eri mieltä”. Opettaja esittää valitsemansa väittämät ja oppilaat kulkevat janalla oman mielipiteensä mukaisesti paikkoihin. Väittämät etenevät torjunnasta rakentavaan kriittisyyteen, joten alue, jossa suurimmalla osalla oppilaista on vielä harjoittelemista, saattaa tulla vastaan ennen viimeistä väittämää. Kunkin väittämän jälkeen keskustellaan väittämistä.

VÄITTÄMÄT

- En tiedä, mihin uskontoja ja katsomuksia tarvitaan.
- Minusta on mukavinta olla tekemisissä ihmisten kanssa, joilla on samanlainen katsomus kuin minulla.
- En ole koskaan ajatellut, mitä katsomuksia eri ihmisillä on.
- Kaikilla uskonnoilla ja katsomuksilla on sama päämäärä.
- Kaikki katsomukset ja uskonnot ovat yhtä arvokkaita.
- Kaikki uskomukset ovat yhtä totia.
- Minulle vieraissa uskonnoissa ja katsomuksissa on paljon sellaista, mitä minun on vaikea ymmärtää.
- Eri uskontojen edustajilla on oikeus harjoittaa uskontoaan julkisesti (esim. viettää juhlia, pukeutua uskontonsa mukaan) tässä maassa.
- Kuuntelen mielelläni, kun joku puhuu uskonnostaan tai katsomuksestaan.
- Voin olla samassa paikassa, jossa jotkut harjoittavat omaa uskontoaan tai katsomustaan (esim. rukoilevat tai juhlivat).
- Jos asuisin ulkomailla, voisin noudattaa kyseisen maan uskonnollisia tapoja (esim. paasto tai uskonnollisten säädösten mukainen pukeutuminen) ilman, että se vahingoittaisi omaa maailmankatsomustani.
- Minua ei haittaa, jos joku yrittää saada minut uskomaan niin kuin hän.
- Haluan aina tietää lisää, jos kuulen jotain epäilyttävää jostain uskonnosta tai katsomuksesta.
- Kaikissa uskonnoissa ja katsomuksissa on omat hyvät ja huonot puolensa, myös omassani.

OPI LUKEMAAN MEDIAA

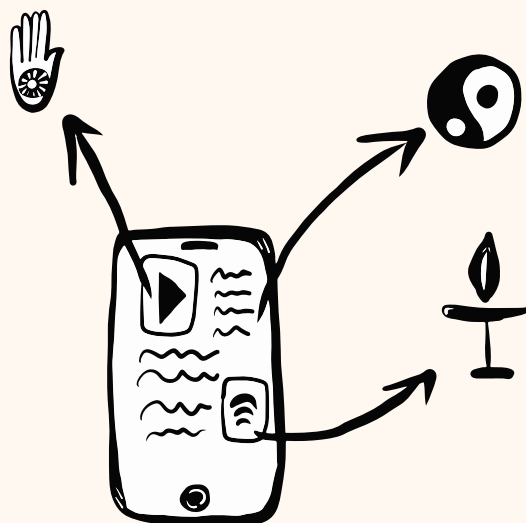

Medialukutaitoon liittyvässä harjoituksessa ryhmän jäsenet saavat tehtäväkseen kerätä viikon ajalta eri uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä mediajulkaisuja (artikkeleita, kuvia, uutisia, tv-ohjelmia, mainoksia, somejulkaisuja jne.) Viikon lopuksi esitellään löydettyjä materiaaleja ja käydään läpi julkaisuista heränneitä ajatuksia.

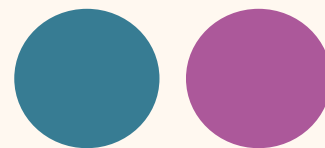
- Missä yhteyksissä eri uskonnot ja katsomukset mainitaan?
- Positiivista, negatiivista vai neutraalia uutisointia?
- Mitä uskontoja ja katsomuksia mainitaan?

Millaisia ennakkoluuloja, stereotypioita tai mielikuvia julkaisuissa oli nähtävissä? Harjoituksen vaihtoehtona on myös, että ryhmän ohjaaja valitsee mediasta uskonto- tai katsomusaiheisia julkaisuja, joiden herättämien ajatusten pohjalta käydään keskustelua. Tämän harjoituksen avulla voidaan lisätä taitoja lukea mediaa kriittisestä näkökulmasta käsin sekä reflektoida omia mediaympäristöstä omaksuttuja vääriä tietoja ja ennakkoluuloja. Alati medioituvassa maailmassa kriittinen medialukutaito on ensiarvoisen tärkeää suhteessa lasten ja nuorten kehittyvään identiteettiin sekä maailmakuvan muodostamiseen.

Kulttuurit ja katsomukset mediassa -
materiaalipaketti
tarjoavaa monipuolisia harjoituksia
uskontoihin, katsomuksiin,
kulttuureihin ja arvoihin kohdistuvan
disinformaation ja vihapuheen
käsittelyyn yläkoulussa ja toisella
asteella.

USKONTOPERINTEIDEN KERTOMUKSET

Ryhmän ohjaaja lukee uskontotoperinteiden tarinoita. Lukuhetken jälkeen voidaan keskustella siitä mikä tarinassa oli hauskaa, mikä mielenkiintoista, mikä lohduttavaa, mikä jäi mietityttämään jne. Harjoitus sopii myös alakouluikäisille.

USKONTOJA TARINANKERRONNAN KAUTTA

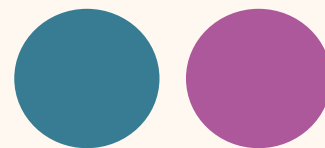
Ryhmässä luetaan yhteisesti valittu uskontoa käsittelevä kirja tai katsotaan elokuva. Ryhmäläiset analysoivat kirjallisuuden tai elokuvan pohjalta, miten uskontoa kuvataan kyseisessä teoksessa. Millaisia ajatuksia taiteen kautta kuvastusta uskonnollisuudesta nousee?

Tämän tyyppisen harjoituksen etuna voidaan nähdä, että taiteen kautta esitetty on usein hieman etäällä omasta arkisesta elämänpiiristä sen fiktiivisen luonteensa ansiosta. Aiheen saadessa etäisyyttä on sitä helpompaa työstää. Toisaalta taide yleensä, kuten kaunokirjallisuus tai elokuva, herättää kokijassa helposti voimakkaitakin tunteita. Fiktiivinen aineisto tarjoaa kanavoidun väylän omien tunteiden käsittelyyn, suvaitsevaisuuden kasvattamiseen ja mahdollisten ennakkoluulojen purkamiseen.

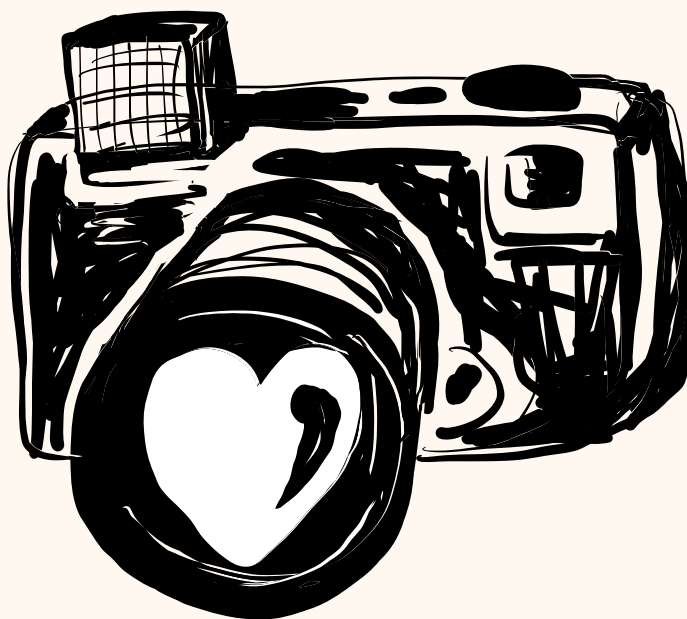
Kertomuksia löydät [Ad Astran](#) sivuilta!

HYVÄ KUVA, PAHA KUVA

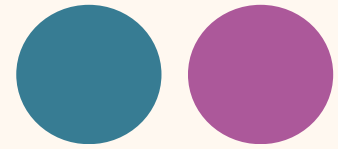

Tässä harjoituksessa omaa maailmankatsomusta käsitellään valokuvauksen keinoin. Ryhmän jäsenet tarkkailevat ympäristöään kuvaten asioita, jotka edustavat heille hyvää tai pahaa. Kuvien merkitykset kuvattavalle itselleen puretaan ryhmässä ja kuvista voidaan käydä dialogia miksi juuri jokin tietty asia edustaa tietylle ihmiselle hyvää tai pahaa hänen maailmassaan. Kuvista voidaan myös järjestää näyttely, jolloin dialogi ei jää ainoastaan ryhmän keskeiseksi vaan laajenee katsojien väliseksi. Harjoitus tuo esille sekä yksilölliset että kulttuuriset eroavaisuudet maailmankatsomuksissa ja mahdollistaa toiseuden ymmärtämisen syvemmällä tasolla. Kuvien kautta katselija pääsee hetkeksi katsomaan asioita toisen silmin.

Harjoitus: Sirpa Okulov, teoksesta Uskontodialogi, 2010

USKONTOJEN JA KATSOMUSTEN EETTISET ARVOT

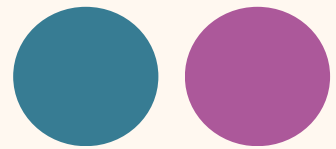

Pohjatietoina oppilailla olisi hyvä olla etiikan peruskäsitteistöä hallussa eli tehtävä sopii vanhemmille oppilaille.

Ryhmässä haetaan yhdessä tietoa ja keskustellaan eri uskontojen / katsomusten keskeisistä eettisistä arvoista. Harjoitus tuo esille, että uskontojen opillisista eroista huolimatta niillä kaikilla löytyy yhteisiä arvoja esimerkiksi suhteessa elämän kunnioittamiseen. Kultainen sääntö / vastavuoroisuuden periaate löytyy suurimmasta osasta uskontoja ja katsomuksia, minkä ympärille yhteistä näkemystä toisten kunnioittamisesta voidaan rakentaa. Ryhmä voi jakautua pieniksi alaryhmiksi niin, että kukin ryhmä keskittyy yhden uskonnon tai katsomuksen eettisten sääntöjen etsintään ja nostaa esille esimerkiksi kolme tärkeätä arvoa. Kaikki ryhmät lukevat ääneen löytämänsä uskonnon tai katsomuksen arvot ja niiden pohjalta käydään keskustelua yhteneväisyyksistä tai mahdollisista eroista.

KESKUSTELUA USKONNOSTA JA RAUHASTA

Miksi ihmisten on joskus vaikea hyväksyä toistensa uskontoa / maailmankatsomusta?

Aiheeseen kannattaa herätellä jollain ajankohtaisella uutisella.

KYSYMYKSIÄ KESKUSTELUN TUEKSI TAI ITSEKSEEN POHDITTAVAKSI

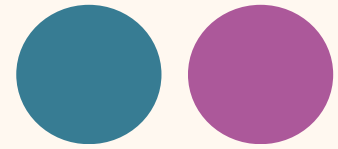
- Miksi ihmiset joskus perustelevat konfliktien aloittamista uskonnoilla? Puetaanko konflikti uskontokonfliktiksi, vaikka konfliktin syyt ja juuret ovat ehkä muissa ongelmissa. Mitkä voivat olla nämä ongelmat?
- Onko Suomessa uskontojen tai katsomusten välisiä konflikteja?
- Miten uskontojen välisiä konflikteja voisi lievittää?
- Millaista rauhan edistämistyötä Suomessa tai muualla tehdään eri uskontojen ja katsomusten piirissä?
- Mikä rooli on uskonnollisilla järjestöillä konfliktien ja rauhan edistämisen suhteen?
- Minkälaisia haasteita uskonnolliset järjestöt voivat kohdata yrityksissään edistää rauhaa konfliktitilanteissa?
- Mitä yksittäinen ihminen voi tehdä?

Suomen Lähi-idän instituutti FIME:n
ilmaisella ["Israel-Palestiina – mistä
konfliktissa on kyse?"](#) -verkkokurssilla
tarkastellaan lyhyesti Israel-Palestiina-
konfliktin taustaa. Kurssi sopii hyvin
tehtävän taustamateriaaliksi.

HARJOITUS

VAIKUTTAMISESTA

Valta on vaikea asia. Mitä valta on? Kenellä valta on? Valta on sillä, joka vaikuttaa muihin. Johtaminen on pohjimmiltaan ja puhtaimmillaan vaikuttamista. Näin johtamista ei takaa asema, vaan esimerkki. Kuinka vallasta, vaikuttamisesta ja johtamisesta tulisi keskustella nuorten kanssa? Keskeistä vaikuttamisessa on liittyminen perinteen ja uudistamisen prosessiin.

Vaikuttaminen nousee näystä, unelmasta ja kyvystä sitoutua sen toteuttamiseen. Tästä on esimerkkinä amerikkalainen ihmisoikeustaistelija Martin Luther King Jr. Esittelen seuraavaksi yhden esimerkin vaikuttajatunnista rippikoulutunnille, isoskoulutukseen tai kouluopetukseen.

LÄMMITTELY

- Martin Luther Kingin laulu
- Mitä kukin kuulee laulussa? Mikä on se uusi maa, jota odotetaan? Keskustellaan laulun sanomasta.
- Kuka oli Martin Luther King Jr? Mitä nuoret tietävät hänestä?
- Katsellaan video "I have a dream" Youtubesta.
- Keskustellaan historiasta: mustien kansalaisoikeuksista ja rotusorrosta. Mitkä asiat olivat luvallisia vain valkoisille?
- Mietitään Martin Luther Kingin toiminnan lähtöajatus kansalaistottelemattomuuteen: Julistuksen sisältö Jeesuksen Vuorisaarnasta, toimintaperiaate Mahatma Gandhin väkivallattomasta vastarinnasta.
- Voidaan myös käsitellä pasifismin historiaa.
- Voidaan lisäksi kuunnella U2-yhtyeen lauluja "In the name of Love (Pride)" tai "MLK" levyltä Unforgettable Fire.

MIND MAP

- Keskustellaan siitä, mitä on yhteiskunnallinen vaikuttaminen? Mikä on vaikuttanut minuun? Esim. mainos, biisi, elokuva tai kuva.
- Kuka on vaikuttanut minuun? Milloin? Miten? Tätä toteutetaan esim. mind map – tyyppisellä yksilötyöllä.
- Mitä vaikuttajat ovat saaneet aikaan minussa? Onko joku/jotain vaikuttanut liikaakin tai negatiivisesti?
- Lopulta keskustelua jatketaan parin kanssa.

KESKUSTELU

- Mietitään sitä, kenestä tulee yhteiskunnallinen vaikuttaja? Kootaan ajatukset pienen ryhmän kanssa.
- Voidaan esim. nostaa esille seuraavia seikkoja: ajettavat asiat, henkilön ominaisuudet (esim. tausta ja karisma), yhteiskunnalliset rakenteet ja tilanne.
- Puhutaan tietoisesta rakentamisesta. Voiko vaikuttajan synnyttää?

PURKAMINEN

- Harjoituksen purkaminen. Nostetaan kysymys esille uudelleen: Mitä on yhteiskunnallinen vaikuttaminen? Johtaminen on puhtaimillaan vaikuttamista.
- Vaikuttaminen lähtee pienistä ideoista. Kaikki voivat vaikuttaa.

Lähde: Kari Kanalan harjoitus kirjassa Uskontodialogi – kasvatusta kulttuurien kohtaamiseen s. 56-57. Osin muokattu.

AAMUNAVAUKSET

Aamunavausten aluksi voit kertoa lyhyesti yhteisymmärrysviikosta:

YK:n Uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikkoa vietetään ympäri maailmaa joka vuosi helmikuun ensimmäisellä viikolla. Viikon aikana kaikkia rohkaistaan tukemaan yhteisymmärryksen rakentumista.

Jokaisella ihmisellä on katsomus, uskonnollinen tai ei-uskonnollinen tapa ymmärtää maailmaa. Se voi olla tiedostettu tai tiedostamaton, jäsentynyt tai jäsentymätön, jonkin opin mukainen tai siitä eroava.

Uskonto- ja katsomusdialogi voidaan nähdä arkisena vuorovaikutuksena, johon jokainen voi ja jokaisella tulisi olla mahdollisuus osallistua. Katsomusten välisen dialogin tavoitteena on, että katsomuksia ei käytettäisi vihapuheen ja ennakkoluulojen levittämisen välikappaleina.

Yhteisymmärrysviikon tavoitteena on kannustaa tavallisia ihmisiä arjen vuoropuheluun moninaisten maailmankatsomusten, niin uskonnollisten kuin ei-uskonnollisten, kanssa. Vuoropuhelussa on mahdollista löytää toisten kanssa yhteistä arvopohjaa ja yleisinhimillistä perustaa, mikä mahdollistaa yhteistyön esimerkiksi rauhan, oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi sekä ympäristön suojelemiseksi.

KULTAINEN SÄÄNTÖ (VIDEO)

Kuunteluta tai katseluta valmis kultaisesta säännöstä kertova aamunavaus. Aamunavaus on tuotettu osana vuoden 2021 YK:n yhteisymmärrysviikkoa. Löydät videon [Youtube-kanavaltamme](#).

Aamunavauksen ovat tuottaneet Heidi Rautiomaa ja Arto Kallioniemi.

LUONNON MONIMUOTOISUUDESTA

Tänään haluan kertoa teille yhdessä tekemisestä ja moninaisuudesta. Kaikki ovat varmaan samaa mieltä siitä, että kenenkään ei ole hyvä olla liikaa yksin. Vaikka välillä yksinkin on mukava olla, me tarvitsemme toisiamme. Yhdessä on hauskeempaa ja yhdessä saadaan enemmän aikaan.

Yhteinen tekeminen ei ole vain ihmisten keksintö. Sitä harrastavat miljoonat eliölajit ympär maapalloa. Itse asiassa koko elävä maapallo on yhteisen toiminnan tulosta. Eri eläin- ja kasvilajit ja muut eliöt pitävät yllä elämää maapallolla.

Itse maapallokin osallistuu elämän ylläpitämiseen omalla rakenteellaan ja muodollaan. Maa kuuma sisus ja monet kerrostumat sen ympärillä, maan pyöriminen ja sen jatkuva matka auringon ympäri – kaikki ne ovat omalla tavallaan osa tämän maailmamme yhteistoimintaa.

Yhdessä saadaan asiat toimimaan. Juuri siksi on niin surullista, että tälläkin hetkellä moni eliölaji elää viimeisiä päiviään. Ne ovat vaarassa kadota ikuisiksi ajoiksi. Ne kuolevat sukupuuttoon.

Vaarassa ovat monet eliölajit, niin suuret kuin pienet. Veikeä oranssikarvainen serkkumme oranki kärsii suunnattomasti luonnollisesti elinympäristöjensä tuhoamisesta. Orankit **/orangit?** ovat älykkäitä ihmisen lähisukulaisia, mutta niillä ei ole keinoja estää karvattomien serkkujensa tuhotöitä.

Ikävä kyllä tämä elämän häviäminen, sukupuuttojen aalto, on suureksi osaksi ihmisen toiminnan tulosta. Me ihmiset salametsästämme harvinaisia eläimiä, liikkakalastamme meret ja järvet tyhjiksi joistakin lajeista, tuhoamme monien lajien elinympäristöjä niin, etteivät ne enää selviä hengissä. Monet eläimet joutuvat elämään koko elämänsä näkemättä aikuisiällään enää yhtään lajitoveriaan. Miltähän sinusta mahtaisi tuntua, jos et enää koskaan tapaisi ja **21** saisi jutella yhdenkään ihmisen kanssa?

Ajatelkaa hetkinen jalkapalloa. Sitä kutsutaan joskus pelien kuninkaaksi, niin hienoa se joidenkin mielestä on. Monet tuntevat nimeltä ja ulkonäöltä huippupelaajia. Silti jalkapallokaan ei ole vain huippupelaajia ja maalipyssyjä. Mitä jalkapallolle tapahtuisi, jos jäljellä olisi enää hyökkääjiä? Jos puolustajat, keskikenttäpelaajat ja maalivahdit kuolisivat sukupuuttoon? Silloin varmaan syntyisi paljon maaleja – vai syntyisikö sittenkään?

Jalkapallo on peli, jossa kokonaisuus ratkaisee. Voittava joukkue tarvitsee toki maalintekijöitä, mutta heidän pelinsä on riippuvaista siitä, että muu joukkue toimii. Kaikki pelaajat maalivahdista kärkihyökkääjään ovat tarpeen, jotta jalkapallo pysyy pelien kuninkaana. Koko peli saattaisi hiipua pois, jos pelin eri osa-alueiden yhteistoiminta lakkaisi. Ei se olisi enää jalkapalloa, vaan päämäärätöntä pallon roiskimista.

Aivan kuin jalkapallo, myös maapallo tarvitsee kaikkia pelaajiaan. Jokaisella on tärkeä tehtävä kokonaisuudessa. Aivan pienetkin eliöt voivat olla välttämättömiä muun luonnon elämälle. Eikä kyse ole vain toimivista eliöistä, myös niin sanottu eloton luonto on tärkeää. Kivet, kalliit, vuoret, vesistöt – kaikki vaikuttavat maapallon elinkelpoisuuteen.

Maapallon elämän monimuotoisuuden ymmärtäminen on vaikeaa. Varmaankin siksi hyvin monenlaiset ihmisen teot ovat johtaneet sukupuuttojen aaltoon, luonnonympäristöjen tuhoamiseen ja viimein kiihtyvään ilmaston lämpenemiseen, joka uhkaa koko maapallon elämää. Maapallon elämä on niin monimutkaista, että pienetkin muutokset tasapainossa voivat aiheuttaa kauhistuttavia seurauksia sellaisissakin asioissa, joita emme osaa edes ajatella.

Yhdessä voimme kuitenkin huolehtia, että elämä maapallolla säilyy, että eläimet, kasvit ja muut eliöt saavat jatkossakin elää siinä ympäristössä, johon ne luonnostaan kuuluvat. Koko maapallo tekee yhteistyötä elämän ylläpitämiseksi. Ollaan mekin osa tätä maapalloa. Pidetäänhän mielessä, että yhdessä saadaan aikaan enemmän!

LUONNON VIISAUDESTA

Kilpikonnat nousivat valtamerestä ja nousivat hapuillen rantakallioita. Elävän kallion päältä avautui hiekka-aukea, jonka päässä oli luola. Luola oli samankaltainen kuin se, johon ne muutamaa kuukautta aiemmin olivat laskeneet munansa. Mutta tällä kertaa ne eivät aikoneet munia. Tällä kertaa niiden toiminnalle ei näyttänyt olevan mitään syytä.

Ne etenivät hitaasti, niitä oli sadoittain. Ne hoippuivat pienillä käpälillään ja liikuttivat raskaita kuoriaan eteenpäin eteensä tuijottaen. Niillä ei ollut opasta tai johtajaa: niistä jokainen liikkui omalla vastuullaan, mutta siitä huolimatta ne olivat täydellisessä sopusoinnussa. Ne pysähtyivät silloin tällöin vetääkseen henkeä, sitten ne jatkoivat kaikki ilman mitään lähtömerkkiä, ne katselivat mäkeä tarkasti eivätkö koskaan kadottaneet näkyvistään määränpäättä: tuota varjoisaa kulmaa myöhäisen aamun häikäisevässä kirkkaudessa, tuota viileyden lupausta yllättävän jyrkässä mäessä. Kaikkialla ympärillä oli hiljaista. Vaimean, ujon aallon iskeytyminen rantaan tuskin kuului, ja vieläkin sulkeutuneempi ja tiiviimpi oli lokin satunnainen huuto kaukaa, toisesta maailmasta.

Lopulta kilpikonnat saapuivat perille ja kokoontuivat aukon suulle. Ne eivät tahtoneet astua luolaan; ne kääntyivät ja vähän aikaa ne katsoivat uudelleen valtameren rantaa ja horisonttia. Toinen toisiinsa painautuneina ne olivat kuin yhtä ruumista, jättimäinen ja liikkumaton kilpikonnanpanssari iltahämärässä.

Miksi ne olivat lähteneet liikkeelle? Miksi joku tekee jotain tällaista? Ehkä siksi, että jonain päivänä ilmassa leijuu erilainen tuoksu, ehkä siksi, että hetken ajaksi valo heijastuu katoavaksi sateenkaareksi; silloin tietää, että täytyy lähteä, nousta vedestä, ylittää kalliit ja kiivetä viisauteen.

Lähde: Ermanno Bencivengan kirja 52 Ajattelemisen arvoista satua, s. 20-22

VIERAANVARAISUUS

Henri Nouwen kirjoittaa kuuntelemisesta vieraanvaraisuuden muotona näin: "Kuunteleminen on sitä, että keskitymme koko tarkkaavaisuudellamme toiseen ihmiseen ja otamme hänet vastaan koko olemuksellamme. Kuuntelemisen kauneus on siinä, että ne, joita kuunnellaan, alkavat tuntea olevansa hyväksytyjä. Kuunteleminen on eräs hengellisen vieraanvaraisuuden muoto, jolla sinä kutsut muukalaisia muuttumaan ystäviksi."

Kuuntelemalla aidosti lähimmäistä annamme hänelle mahdollisuuden kertoa omin sanoin itsestään, katsomuksestaan tai vakaumuksestaan sen sijaan, että itse määrittelisimme hänet omien ennakkokäsitystemme perusteella. Kuunteleminen on vieraanvaraisuutta, jossa annamme sisimmässämme tilaa toiselle. Näen, kuulen ja hyväksyn lähimmäiseni sellaisena kuin hän on.

Kuuntelemalla lähimmäistämme annamme samalla itsellemme mahdollisuuden oppia toisesta. Toisesta oppiminen voi laajentaa ja syventää käsityksiämme elämästä ja ihmisenä olemisesta. Erilaisten katsomusten välisessä vuoropuhelussa vieraanvaraisuus on kuuntelemisen kautta toteutuvaa avoimuutta toisen totuuskäsityksiä kohtaan. Katsomusten välisessä vuoropuhelussa sen osapuolilla on mahdollisuus laajentaa omaa tiedollista horisonttiaan toisen totuuskäsityksiin tutustumalla.

Yhdistyneiden kansakuntien toimesta vuonna 2011 aloitettua maailmanlaajuista uskontojen ja katsomusten välistä yhteisymmärryksen viikkoa vietetään vuosittain helmikuun ensimmäisellä viikolla. Yhteisymmärryksen viikon tarkoituksena on edistää ihmisten välistä harmoniaa heidän katsomuksistaan ja uskonnoistaan riippumatta. Tänä vuonna vietettävän yhteisymmärryksen viikon teemana on vieraanvaraisuus ja kaikkia halutaan rohkaista johonkin vieraanvaraisuustekoon. Yksi sellainen voisi olla lähimmäisen kuunteleminen ja hyväksyvä kohtaaminen

Lopuksi Henri Nouwen ajatus hyväksynnästä: "Todella vilpitön hyväksyminen merkitsee sitä, että kutsumme vieraan omaan maailmaan hänen ehdoillaan, emme omillamme."

Lähde: Nouwen, Henri J.M. 2002. Erämaasta puutarhaan. Suom. Anna-Maija Raittila. Helsinki: Kirjapaja.

KULTAINEN SÄÄNTÖ

Vastavuoroisuuden "kultainen sääntö" löytyy monista eri kulttuureista ja uskonnoista: toimi muita kohtaan niin kuin toivot muiden toimivan itseäsi kohtaan.

Kaukoidän uskonnoissa kultainen sääntö löytyy esimerkiksi kunfutselaisuudesta. Mitä et toivo itsellesi, älä tee myöskään toiselle. (Kunfutse, Keskusteluja 15, 23) "Pidä naapurisi saavutuksia kuin omiasi ja hänen tappioitaan kuin omia tappioitasi", taolaisuus puolestaan opettaa.

Buddhalaiset kysyvät: "Kuinka voisin edellyttää toiselta sellaista, mikä ei itseäni miellytä tai ilahduta?" (Samyutta Nikaya V. 353, 35-353, 2) Zarathustralaiset määrittelevät hyvän ihmisen ominaisuuksia: "Ainoastaan sellainen luonne on hyvä, joka ei tee toiselle mitään sellaista, joka ei olisi sille itselleen mieluista tai hyväksi."

Ehkä monille tutuin on kristinuskon kultainen sääntö. "Kaikki, mitä te tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille." (Matt. 7:12, Luuk 6:31) Sanat ovat Vuorisaarnasta. Jeesus oli syntyjään juutalainen. Myös juutalaisissa kirjoituksissa todetaan: "Älä tee toiselle, mitä et halua hänen tekevän sinulle." (rabbi Hillel, Sabbath 31a)

Mahabbharatassa, hindulaisuuden pyhissä teksteissä sanotaan: " Toista kohtaan ei pidä toimia tavalla, joka tuntuisi itsestä epämiellyttävältä. Tämä on moraalin ydin." (Mahabbharata XIII 114,8)

Kultainen sääntö löytyy myös Koraanista."Kukaan teistä ei ole uskovainen niin kauan kuin hän ei toivo veljelleen sitä, mitä hän toivoo itselleen." Sanat ovat Profeetta Muhammedin. (40 hadithia, Muhammedin sanontaa an-Nawavi 13:sta)

Myös YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa (Artikla 1) todetaan, että meille on annettu järki ja omatunto ja meidän on toimittava toisiamme kohtaan veljeyden hengessä.

Kultainen sääntö toimii hyvin ohjenuorana myös käyttäytymiseen koulussa: sinäkin varmaan haluat keskittyä tehtäviisi tunnilla rauhassa, anna siis myös muille työrauha. Mieti miltä kiusaaminen tai haukkuminen sinusta itsestäsi voisi tuntua ja puutu asiaan jos näet muita kiusattavan. Anna apua, kun sinulta sitä pyydetään, koska varmaan itsekin toivoisit saavasi apua kun sitä tarvitset.

Aamunavauksen lopetukseksi voit valita esimerkiksi jonkun seuraavista – kalenterin huomioiden:

A) tammikuun lopussa tai helmikuun alussa:

- YK on julistanut helmikuun ensimmäisen viikon vuosittain maailmanlaajuisesti uskontojen ja katsomusten väliseksi yhteisymmärrysviikoksi (World Interfaith Harmony Week) kaikkien uskontojen ja vakaumusten kesken. Hyvää Yhteisymmärrysviikkoa kaikille!

B) huhtikuun alussa:

- 5. päivä huhtikuuta vietetään kansainvälistä Maailman Kultainen sääntö – päivää. Hyvää Maailman Kultaisen säännön –päivää kaikille!

C) muulloin:

- Muistetaan tänäänkin kohdella toisiamme niin kuin toivomme heidän kohtelevan meitä! Mukavaa koulupäivää kaikille!

Musiikkiehdotus: Pave Maijasen Pidä huolta!

ERILAISET YHDESSÄ

Liikumme ja matkustamme – niin fyysisesti kuin virtuaalisestikin. Myös lähiympäristömme muuttuu. Maailmassa on miljardeja ihmisiä ja jokaisella meistä on oma näkemyksensä tai katsomuksensa tästä todellisuudesta, jossa elämme. Jollain tavalla me kaikki selitämme sen, mistä olemme tulossa, minne menossa ja mikä elämässä on tärkeää. Tämä selitys on jokaisen henkilökohtainen vakaumus tai uskonto.

Uskonto on länsimaissa ollut paljon pinnalla musiikissa, elokuvissa ja TV-sarjoissa. Viihdetähdet ovat olleet kiinnostuneita esimerkiksi kabbalasta, skientologiasta, tantrasta tai buddhalaisuudesta tai esimerkiksi hindulaisuuteen pohjautuvasta transsendenttisestä meditaatiosta. Uskonnollisuus on saanut uusia muotoja ja sosiologit puhuvat niin sanotusta ”notkeasta uskonnollisuudesta”. Yksilöllisyys ja valinnanvapaus ovat tulleet myös uskonnon kentälle. Monet haluavat itse koota näkemyksensä erilaisista ympärillä olevista aineksista. Avainsanoja voivat olla vaikka henkisyys ja itsensä kehittäminen. Esimerkiksi jälleensyntymiseen uskoo Euroopassa jo yllättävän moni, vaikkei se perinteiseen uskontokäsitykseen kuulukaan. Suomessa valtaosa kansasta kuuluu yhä luterilaiseen kirkkoon, mutta moni ajattelee silti, ettei kaikissa asioissa jaa kirkon näkemyksiä.

Jos pyritään pelkistämään ja katsotaan tilastoja koko maapallon osalta, ne kertovat seuraavaa. Yli puolet maapallon 7 miljardista asukkaasta on joko kristittyjä tai muslimeja. Reilu kolmasosa maapallon asukkaista eli yli 30 % on kristittyjä ja reilu 20% muslimeja. Molemmat uskonnot lisäävät kannattajakuntaansa. Mikäli kasvuvauhti pysyy samana, arvioidaan, että v. 2100 jopa 2/3 maapallon väestöstä kuuluu jompaankumpaan suurimpaan uskontokuntaan – joko kristittyihin tai muslimeihin. Muita uskontoja suuruusjärjestyksessä ovat hindut, uskonnottomat, buddhalaiset, Kiinan uskontojen edustajat ja kansanuskon kannattajat.

Jos koulumme juhlasaliin marssisi 100 ihmistä satunnaisesti eri puolilta maapalloa, niistä 33 olisi kristittyä, 23 muslimia, 14 hindua, 9 uskonnotonta, 7 buddhalaista ja 7 Kiinan uskontojen edustajaa. Tulijoista neljä olisi kansanuskonkannattajaa, 2 ateistia ja yksi uususkontojen kannattaja, sikhi, juutalainen tai joku muu.

Yleensä kun kokoonnutaan, niin on parempi, jos on jotain yhteisiä pelisääntöjä tai joitakin yhdistäviä tekijöitä. Kuvittele nuo äsken mainitsemani ihmiset juhlasaliin. Tällaisella porukalla me maapalloa asutamme. Onko meillä sitten jotain yhteistä? Usein erot ja erimielisyydetkin saavat laajempaa huomiota lööpeissä ja puheissa kuin ne uskontojen ja vakaumusten myönteiset puolet tai vallitseva yhteisymmärrys. Yli 2300 miljoonan kristityn tai yli 1500 miljoonan muslimin joukkoon mahtuu varmasti monenlaisia näkemyksiä, puhumattakaan kaikista muista uskontokunnista tai uskontokuntaan kuulumattomista.

Siksi on tärkeää aktiivisesti pyrkiä rakentamaan keskusteluun ja vuoropuheluun. Vaikka emme ole kaikista asioista samaa mieltä – eikä meidän tarvitsekaan – meidän on hyvä pyrkiä ymmärtämään toinen toisiamme. Vaikka emme aina edes ymmärtäisi – vähintäänkin rauhanomainen rinnakkaiselo on kaikkien etu. Yksi keino tähän on niin sanottu uskontodialogi, jota eri uskontojen ja katsomusten edustajat käyvät keskenään.

Uskonnollisia toimijoita käytetään monesti myös rauhan rakentamisessa konfliktitilanteissa sekä kriisityöntekijöinä katastrofialueilla.

TEIDÄN KÄSISSÄNNE

Kaukaisessa kuningaskunnassa tapahtui kauan, kauan sitten, että kuninkaallinen vartiosotilas pidatti kadulla köyhän kerjäläisen. Kerjäläinen näki heti vartiosotilaan katseesta, että ikävyyksiä oli odotettavissa.

Vartija piti käsiään suljettuna niin kuin hän olisi pitänyt siellä jotakin arvokasta, joka liikkui ja joka yritti paeta. "Mitäs luulet, mitä minulla on käsissäni?", kysyi vartiosotilas kerjäläiseltä.

Kerjäläinen ei ollut tyhmä ja sitä paitsi hän näki, että vartijan sormien välistä näkyi höyhen. "Selvä juttu", vastasi kerjäläinen, "teillä on käsissänne pieni lintu".

"Olet oikeassa", sanoi vartiosotilas. "Mutta sano minulle, elääkö lintu vai onko se kuollut? Jos vastaat oikein, olet vapaa. Jos vastaat väärin, annan heittää sinut kuninkaanlinnan vankityrmään, jossa joudut virumaan."

Kerjäläinen ymmärsi, että hän oli vaikeuksissa. Jos hän sanoisi, että lintu on kuollut, vartiosotilas avaisi kätensä ja antaisi linnun lentää tiehensä. Jos hän taas vastaisi, että lintu elää, vartiosotilas voisi aivan helposti rusentaa linnun hengiltä käsiensä välissä. Joka tapauksessa kerjäläinen vastaisi väärin ja joutuisi vankilaan. Koska vankilan välttäminen näytti mahdottomalta, kerjäläinen ajatteli ensin, että olisi parasta vastata linnun olevan kuollut. Näin hän voisi säästää edes pienen linnun hengen.

Mutta kerjäläinen olikin viisaampi. Hän tiesi, että pitäisi olla olemassa keino, jolla voisi sekä säästää pienen linnun hengen että välttyä joutumasta vankilaan.

Niinpä hän sanoi vartiosotilaalle: "Te kysyitte minulta, onko lintu elävä vai kuollut. Vastaus on teidän käsissänne, teidän käsissänne."

Lähde: tarina on lainattu Pyhän lähteillä – maailmanuskonnot, maailmanrauha, maailmanneetos – näyttelyesitteestä.

USKONNON- JA VAKAUMUKSEN VAPAAUS

Yli 75 % maailman väestöstä elää maissa, joissa valtio tai tietyt ryhmät vakavasti rajoittavat kansalaisten uskonnon- tai vakaumuksen vapautta. Joskus loukataan jonkun ryhmän oikeuksia, useimmiten monien. Uskonnonvapauteen liittyvät kysymykset ovat niin merkittäviä, että niitä käsittelee Yhdistyneiden kansakuntien erityisraportoija. Uskonnonoikeutta rajoittavissa maissa on usein muitakin ihmisoikeusrikkomuksia, eikä kansalaisilla ole mahdollisuuksia kokoontua yhteen ja saada aikaan muutosta. Hyvin erilaisissa maissa on rajoitettu uskonnonvapautta: valtion johtavana vakaumuksena voi olla niin sekularismi kuin erilaiset uskonnolliset traditiotkin. Erilaisia esimerkkejä löytyy ympäri maailmaa muun muassa Sudanista, Valko-Venäjältä, Iranista, Uzbekistanista, Bangladeshista ja Pohjois-Koreasta ja Egyptistä. Henkilöllisyystodistuksen saamista on esimerkiksi voitu uskonnollisin perustein rajoittaa vielä viime vuosina.

Meistä ehkä uskonnonvapaus ja siitä seuraavat oikeudet voivat tuntua itsestäänselvyyksiltä, mutta kuulumme maailmassa vähemmistöön. Voit miettiä, minkälaista elämä on siellä, missä seuraavaksi mainitsemani oikeudet eivät toteudu.

Uskonnon ja vakaumuksen vapaus tarkoittaa:

1. Vapautta valita uskonto tai vakaumus, tunnustaa sitä, vaihtaa sitä tai luopua siitä.
2. Oikeutta harjoittaa (uskonnollista tai ei-uskonnollista) vakaumusta niin yksityisesti kuin julkisestikin. Jokaisella on oikeus ilmaista omia näkemyksiään.
3. Vapautta pakottamisesta. Uhkaukset, väkivalta tai rikosoikeudelliset rangaistukset eivät ole sallittuja uskonnon perusteella.
4. Vapautta syrjimisestä. Esimerkiksi terveydenhuoltoa ei tule evätä uskontokuntaan kuulumisen vuoksi. Työpaikoilla ei saa syrjiä ketään uskonnon tai vakaumuksen vuoksi.
5. Vanhempien ja lasten oikeuksia: Vanhemmilla on oikeus antaa lapsilleen oman vakaumuksensa mukaista opetusta ja kasvatusta lapsen kehitystason mukaisesti.

6. Oikeutta kieltäytyä vakaumukseen liittyvistä syistä esimerkiksi aseellisesta palveluksesta. Useat valtiot sulkevat yhä vankilaan eettisistä syistä asepalveluksesta kieltäytyviä.

Uskonnon- ja vakaumuksenvapaus takaa myös ei-uskonnollisten vakaumusten oikeudet. Uskonnonvapaus linkittyy usein muihin ihmisoikeuksiin, kuten omantunnon vapauteen, sananvapauteen ja kokoontumisvapauteen. Uskonnon ja vakaumuksen vapaus on kansainvälisillä ihmisoikeussopimuksilla suojattu perusoikeus. Vaikka meillä edellä mainitut oikeudet useimmiten toteutuvatkin, on Suomen tärkeää olla mukana puolustamassa kaikkia ihmisoikeuksia myös kansainvälisesti.

Lisätietoa:

Pieni opas uskonnonvapauteen – Mitä uskonnonvapaus on ja voiko sitä rajoittaa? Suomen Ekumeenisen Neuvoston julkaisuja XCVI 2012

Uskonnonvapaus ja ulkopolitiikka – Suosituksia Suomelle. Suomen Ekumeenisen Neuvoston julkaisuja XCII 2013